

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштом у облику непосредно административне „Гл. Црног.“ на Цетиње, или отплатом поштом на коју драго пошту; а коме је наручио, може се преплатити код г. Петра Равадановића, књаж. при. агента у Котор а Дони се шаљу уредништву. Ручкописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку рјеч или за број од пет дјена по 3 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новчића.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ

— Г. Константиновић, дипломатски агент бугарски, повратио се са свога донуста.

— Г. Губастов, царско-руски министар са г. Халвардом англис. консулом из Скадра отпутовали су у Дубровник.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

ЦЕТИЊЕ, 23 јануара.

Последњих дана разносили су се гласови о могућем сукобу између Русије и Инглеске због Китаја; али срећом све те вјести или су измишљене, или преувеличане. Најбољим опровргнућем тих узнемишавајућих вјести — веле петроградске „Новости“ — служи последња бесједа инглеског министра Хамилтона о руској политици у средњој Азији. Говорник је јасно рекао да оноси између Инглеске и Русије у средњој Азији потпуно задовољавају и да је Русија поштено испунила све обавезе, што је узела на себе у пограничним уговорима са Инглеском. Истина да се у Китај не спомиње, али се може мислити, да и у Китају односи између Русије и Инглеске задовољавају. Да се Инглеска сипрва на сукоб, она би већ одавно заузела какву важну тачку у Китају на штету руских интереса. Али до сада још се ништа сличво није догодило. Сукоб између велесила у Китају могао би се догодити кад би свака велесила сувишном ревности ишла само за својим економичким интересима. Ако је Немачка ријешила као што се говори, да Кјо-Чау буде отворена колонијална лука, по француском образцу, за свјетску трговину, тијем се удаљује једна од главнијех сметња у успостављењу равнотеже на далеком истоку. С таквом политиком велесиле могу само водити мирну борбу у области трговине и индустрије. Успостављење јевропске солидарности на далеком истоку тијем је потребитије у колико се међу Китајцима опажа раждаженост и мржња против Јевропејаца. Осим тога скорашња бесједа инглеског министра Балфура такође доказује, да Инглеска не замишља противу ниједне државе никакве агресивне акције, само ако се пусти на миру пешина трговина са Китајем, коју Инглеси морају веома цијенити, пошто је девет десетина све спољашње Китајске трговине у њиховијем рукама. За то је инглеска влада преко једног свог члана већ изјавила, да је у заштити ове трговине готова на сваку жртву и на рат. Али ни Русија ни Немачка не замишљају кампању против инглеске трговине са Китајем. Говорећи о Кјо-Чау, државни секретар Вилон изрекао је ове значајне ријечи: „Ми хоћемо да живимо, и да пуштамо друге да живе.“ Тако источно азијатско питање може бити ријешено на онште задовољство и лакше него се мисли. А к томе треба примјетити, да је француска влада са своје стране узела мјере ради предупређења неспоразума између Инглеске и Русије. За то „Новости“ не виде никакве опасности на далеком истоку.

О кандидатури грчког Краљевића на мјесто критског гувернера зна се

толико, да ниједна велесила јавно не устаје противу тог руског предлога, али је извјесно, да неко тајно потиче Султана, да се опире тој кандидатури. Што се тиче положаја у Цариграду, париски министријални „Тан“ донно је отуда врло занимљив допис, из којег се види, да се Султан наоди између двије страшке: једна не донунта ништо да грчки Књаз и ње на Криту, а друга сматра да би и то било у корист угледа Султана. Петроградске „Новости“ веле: „Ми такође држимо да би било у интересу Султана да се прекрати хаос на Криту и из два зла да се бира мање. Пошто је судбина Крита већ ријешена великим државама, за Порту је најбоље да изабере оно рјешење које би најдуже обзједило мир. Кад би ико други био наименован за критског гувернера, грчка агитација неби прстала на острву. Порти је много боље да предуреди могућност сукоба одузевши Грцима сваки повод да се мијешају у критске послове. Кад Краљевић Ђорђе стане на управу острва под врховном власти Султана, саме велесиле узеше мјере, да се дарована острву конституција строго испуњава. Један аустријски лист боји се за мусульмане ако грчки књаз постане критским гувернером. Може бити да аустријски лист ослива своје страховање имајући пред очима бјезање мусульмана из Босне и Херцеговине. Али како мусульман мирно живе и у Бугарској, и у Румунској, и у Србији, и у Црној Гори, и у самој Грчкој? Ми не видимо за што би мусульманима на Криту било горе, кад би се стање уредило, него ли у данашњој анархији. Исти аустријски лист веле, да ће кандидатура Краљевића Ђорђа бити патраг узета, као да је није било. Али мислимо, кад би се жеља аустријског листа испунила, да би избор слодног кандидата постао још труднији. Кандидатура Краљевића Ђорђа има првенство јер удаљава неопредјеленост положаја. За то је жељети у интересу велесила, Порте, и онштега мира, да ово назначење што прије постане свршенијем чином.“

ОДЗИВ ИЗ АТИНЕ.

Како атински листови оцјењују одлуку Н. В. Књаза Николе односно критског гувернерства, доносимо чланак из „Асти“, једног од најугледнијех листова грчке престонице, који гласи:

У историји докумената, који су надахнути управ са извора званичног и изражавају узвишене мисли и одлуке, објавна Књаза Николе, којом је изложио свом народу разлоге, за што је одбио кандидатуру свог рођака Петровића на критско гувернерство, заузимае особито мјесто.

Није брига за морални углед своје династије, која му је наложила да одбије понуду. Књаз увиђа да би положај његовог рођака на Криту био тежак. Али овај разлог подлаже другијем разлогима озбиљнијима, које Књаз изражава развијајући програм националне политике, надахнут увјерењем узвишенога духа, које открива мудрост и правду једног владара.

Књаз јасно каже, да није слободно његовомо народу, који је навикнут да поштује права балканских народа, да поседује као оруђе противу остварења жеља и права националијех. А Књаз Никола вјерује, да храбри мученички острв може испунити своје жеље само сједињеном са Грчком, у сагласју са националијем правима; свако друго рјешење неће наћи бар Црногорце готово да га потпомажу.

Настављајући Књаз, он први и званично истиче мисо слоге влади и народа балканских, и нужде да се притегну везе између балканских држава, што им налаже њихов добросрхаћени интерес.

Глас витешког Књаза, који се први развијоке у Ђутању, што између себе побудувају званични представници балканских народа, отвара нов период спора, који ако се не може данас остварити, без сумње ће се остварити у будућности.

У сваком случају, у неизвјесности што коме будућност носи, и каква ће коме судбина бити одређена, мушка одвајност, којом Књаз Никола изражава своју мисо мора бити високо цијењена грчкијем народом са оне смотрености, којом мјери прилике.

ДОПИСИ

Никшић, 14 јануара 1898 године. (Светосавска свечаност у Никшићу). Јучер као на дан највише славо цијелог Српства а особито као на дан, у који се сваком србину буде слатке успомене на некадашњу своју величину, и наде на бољу будућност, и ова наша варош није изостала од многих других српских крајева, да овај дан што свечаније и веселије проведе.

И ако смо усред зиме, а окољени високијем планинама, ипак дан бијаше као најљепши дан у прољеће, што доста допринесе, те је наша варош тог дана изгледала у још свечанијем руху него што сами дан доноси.

Петрова црква бијаше дупком пуна побожна народа, да принесе томе молитве своје Светитељу и Просветитељу св. Сави, те пуном побожношћу, скупљенијем срцем а топлим љубави сложено појаше тронаре и кодак Светитељу Сави, првме архиепископу српском, а дјца познату светосавску пјесму. Иза литургије пред црквом стадо зајамно честитање и петицање многих жеља за бољу и сјајнију будућност цијелог српског народа. То онште честитање прстале у народа, кад свештеник у одежди изађе из цркве, а дјца с иконом св. Саве, са чирачима и заставама у литији кренуше пут школе а вас народ за њима. Путем цркви дјца светитељску пјесму као и друге родољубне пјесне, а свештеник с народом светитељеве тронаре и кодак. Бијаше особита мисаона гледати ону дугу поворку људи и жене, старца и дјце а сви једном мишљу задихнути, да одају заслужну пошту своме Светитељу и Просветитељу.

Вас тај скуп народа уђе у школу дворану окићену зеленилом и омиленијем нам сликама баш укусно. Свештеник г. Ђорђе Милановић започе водосвечење, за којим пошкрони и колу и присутни народ освечењем водом. Тад ступи учитељ г. Нико Иванковић, те изрече врто красан и сходан говор, који је веома добар утисак учинио на народ, јер се дотаче и дужности родитеља према дјци по вјерној учитељској бризи, доказавши, да за угледно дјце треба сложна рада учитеља и другијех како би дјца слушајући исте свјете у кући и у школи боље за науком приноула а школа им је омилела још боље, а не што се на жалост и догађ, да се мања дјца школом као каквијем бауком страше и одраслија наговарају да су непослушна, неуљудна и још друго, те се догађа, да не знаду којем се царству приљети, омрзне им школа, али похађају је рамлу на велику Божију правду у науци.

Иза говора, који је био поздрављен онштитјем одобрењем, стадоше наша још нејака дјца, да нас забаве декламацијама и пјевањем.

C. V. V.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Балканска Царица у другом италијанском преводу.) Читамо у „Дубровнику“

Монсињоре Павлинић, врли италијански књижевник, и овога је пута саби пред свијетом освјетлио образ, те је превео, као покушај, неколико утарка из Балкан-

ске Царице, а и остало ће, како нам обећаје, по донесују Н. В. окруњенога Пјесника Књаза Николе I. — Прије њега хваљену драму превели су на талијански језик Valle, Umberto и Pietro, то отац и син, али дакако по дебелу и скучено за талијански театар. те није наведено дјело превод Балканске Царице, по проста парафраза (più parafrase che traduzione genuina dallo slavo.)

Ево је онби суд, те је то баш скопуло старину Монсињора Павлинића, да досочи тој несташци а да би се свијет (особито Талијанци) боље упознао тијем ремек-дјелом. За Павлинића је Балканска Царица, а тако и за мене, дјело особите знаменитости у свјецкој књижи, те старина поносом пише: — „E il dramma del Principe Nicolo è per me lavoro, degno della più scrupolosa riproduzione.“ — Павлинић је овај врли покушај посветио одличном Дубровчанину кап. Аптуну Казначићу, (достојном сину српскога књижевника пок. Ауг. Казначића,) и озбиљно је уз посету разложио што га је понукало, да би превео Балканску Царицу. Он је то доказао, да напомену драма по Талијанцима Valle није то Балканска Царица, но нешто друго, а нека су то добро написали речени књижевници; ипак, ко то чита или слуша, слободно не зна за дјело окруњенога Пјесника, бива ту не може наарјети оне јуначке силе и хитрине, те полета сивога сокола с Ловћена до бијелог Скадра, који броји сунчане зраке, а кроз зраке брзо корабље по Сињему мору, па му се и жарко сунце дива, каоцити одабрану вилингојенику... тога свега нема у реченој књизи, на ово и огледа из првога акта, окле су покушаји, (а по дно књиге је изворник латиницом,) — Ђорђе; —

То није тако, ил' не знаш ништа! Српски је брат, са српског огњишта, Милога сваки син Дубровника. Од влада нам' је Дубровник дика, Богатом својим залогу скупа Мудрошћу главу српскога трупа; И цно Исток и у сва мора Катарке њихиог бродовла, гора, Славенске свијету истину боје, Нашки му морнар свијела поје, У сваку луку на океане Част нам напоје са сваке стране!..

To he ti Valle sve po debolu: — „Giorgio — Ben severo sei nel giudicare. Di Serbia ogni uomo è nostro fratello, qualunque sia la sua fede.“

А Павлинић, у стиху ће потанко овако:

«Giorgio — Oh! ben diversi Son e si, e tu l'ignori? Ogni figlio Della nobil Ragusa è a noi fratello, Prole de' nostri lari. E nostri antica Gloria Ragusa. Nelle sue dovizie Pegni preziosi abbiamo; ne' suoi sapienti Fulge Serbia luce. Ecco, li osserva In tutto l' Oriente, in tutti i mari; Vedrai su mille antenne di lor fiote I color nostri al mondo dispiegarsi, Udrai gli ardi marinari suoi Cantar serbe canzoni e in ogni porto Dell' oceano onorarsi in mille guise.“

Још ми је успоредити превод у љубавној моћи, гдје је пјесник баш њежан, да се и иете виде диве код студеница тој жељности и жаркому пламу. Ево утарка:

Станко: Стани још мало, Данице моја! На кажи: Вету кад љубиш тако Љубиш ли мене, животе, како?

Даница: Као сунце, као очи Као живот, као били, Ка' јутарни пивет ројеу Што му пада на анетије! Страсно, вруће, занесено, Плаховито, страхонито, Њежно, силно, часно, јако, Црногорски — и мајито! (Љуби га у чело и живо одлази.)

А Valle: — „Stefano. Una sola parola ancora, (insistendo) Rimini. Se con tanto ardore ami la patria, dimmi Daniza, come ami me?“

Daniza. (Con grande passione) Come del sole il raggio, come la luce degli occhi, come nell'aurora il fiore ama il dolce bacio della rugiada, così l'amo io di dolce, inebriante potente amore, delirante, onesto: sol como amar può una donna del Montenegro (bacia Stefano in fronte e care via).“

А Павлинић превеђа:

Stanko: Amor breve rimani Daniza cara, e dimmi, se di tanto Amor per Zeta nostra ardi, che amore Sentì per me!

Danza: T'amo, com'amo il sole.
E gli occhi miei, e di mia vita il nerbo;
T'amo, com'amo il matutino fiore
La rugiada ch'irroraglie le foglie.
T'amo d'inquieto, caldo, passionato
Amor; t'amo d'amor senza confine.
Di terribile amor, ma onesto; t'amo
Come sa amar montenegrina donna.
Pazzamente... (Lo bacia in fronte e rapida
s'invola).»

По овоме испада, да пречасни Павишић превађа доста тачно, а и језгровито, те је праведно и достојно, да му се покушај похвали пред свијетом, а да како, он је и другијем радњама задужио домовину, па ће му Србин бити вада харан, кад он и на туђем огњишту не заборавља српскога имена и аманета, но га у звијезде кује, као ноти достојни ученик познатог С. Ивичевића, те је знао задахнути своје гојенце, да, уз класичну књигу, заведе и народни језик, па ето стога у Монсиџора Павишића и под старост толике ватре за српском књигом, а особито за српскимјем pjesмама. Он их знаде тако дивно обући у рухо талијанско, као ноти класичан списатељ талијанског језика...

Ово је само напомена, а не критика, па кад се питања у цјелини превод Балканске Царице, онда ће се на други начин и писати, јер је овјенчани pjesник проговорно право из душе српскога народа, а то зна вас народ, па нека то зна и свијет, а с тога ће се сваки поштени Словен и веселити, да нас колико прије хваљени Монсиџоре обрадује навјештенијем преводом, па му у то име жели срчано здравља и весела.

(Нове књиге.) Примили смо следеће нове књиге:

ЧЕРНОГОРИЈА вѣ ея пропдомъ и настоящемъ. Географія. Исторія. Етнографія. Археологія. Современое положеніе. Составилъ П. Ровинскій. Томъ II. Часть I. Санктпетербургъ 1897. Типографія императорской академіи наукъ. Вас. Остр. 9 лн. 12.

У овој другој књизи дугогодишњег труда г. Ровинског долази етнографіја. У првој глави говори се о племенском саставу Црно Горе. У другој о племену. У трећој о породици или кући и животу у њој. У четвртој о Црногорцу као одијеленој јединици и о његовијем индивидуалнијем својствима. У петој опис кућа унутра и споља. У шестој о народној ношњи и домаћем женском ручном раду. У седмој о храни и пићу. У осмој о рачуну, мјерама и новцу. У деветој о земљорадњи. У десетој о сточарству. У једанајестој о народној индустрији. У дванајестој о путовањима и средствима саобраћаја преко воде. У тринајестој о лову звијеради, птица и риба. У четрнајестој о забавама, играма и превању.

Књига је дебела 778 страна и XXIV предговора на великој осмини.

Као што је познато, ово дјело издаје Царска Академија Наука.

Читанка, за први разред основнијех школа. Саставио Буро Поповић. Друго поправљено издање. Прегледала и одобрила к. ц. школска комисија. Цегља, државна штампарија, 1897. Цијена 20 новчића.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ИСТОРИЈА КОШУТОВЕ ДУНАВСКЕ КОНФЕДЕРАЦИЈЕ.

(Из панч. „Народности“).

Познато је и нашем политичком свијету, да је пок. Л. Кошута неко вријеме јако занимала мисао дунавске конфедерације. О пројекту ове конфедерације говорило се врло много у почетку шездесетих година и у Угарској, ма да се управо није знало, шта тај пројект у ствари садржи. Па како је и сам Кошут у својим списима само историју постанка његовог саопштио то се вриједни издавалац Деаковић бесједа, Коња, нашао побуђеним, да прикупи материјал, који се односи на пројекат дунавске конфедерације а тај је веома занимљив, чега ради ћемо главније ствари одатле да саопштите и нашим читаоцима.

Кошут се још у почетку подесетих година носио идејом, да оствари савез малих подунавских држава са Угарском. Кошутова намјера бјеше, да Угарску тим начином оцијени од Аустрије и тавву државу оснује, која би доста јака била, да се у систему јевропских држава може одржати.

При крају године 1860. када се надали, да ће Наполеон заратити на Аустрију и да ће се у исто доба и Угарска дићи против Аустрије, по ново је Кошут прихватио ову идеју, тим већма, што му је Наполеон изјавио, да би Угарској само премо Румуније, Србије и Хрватске могао послати војску и оружја а то би се опет само тако могло спровести, кад би Угарска с тим државама ступила у савез. Наполеон је касније одустао од намјере да врати на Аустрију; али Кошут не

Из Својих Успомена... Четврта група. Занасео М. Б. Милићевић. Биоград, штампарија Краљевине Србије 1897. Цијена?

Манастир Каленић. Задужбина Деспота Стефана Лазаревића (1405—1427). Написао М. Б. Милићевић. Биоград, државна штампарија Краљевине Србије, 1897. Цијена 1 динар.

Смиље. Књига за младеж. Саставио М. Грбић учитељ. Издање књижаре Мите Стајића у Биограду, 1897. Цијена 60 пара динарских.

Мале ученице у поуци, прича и pjesми. Саставио Л. Зрнић. Издање књижаре Мите Стајића у Биограду 1898. Цијена 50 пара динарских.

Мали Васпитач за ученике основне школе. Саставио Л. Зрнић. Друго издање препоручено од главног просвјетног савјета. Издање књижаре Мите Стајића, у Биограду, 1898.

Голуб календар за 1898. Девета год. Допустило високославно Царско Отоманско Министарство Просвјете у Цариграду. Штампано у штампарији Синова А. Зелића у Цариграду.

И овај календар заузима лијепо мјесто међу осталијем оногодишњијем нашијем календарима. У њега има лијено забаве и поуке различите.

(За пчеларство). Поред „Српског Пчелара“, који излази у Карловцима, и који смо више пута препоручали, од нове године почео је излазити у Биограду „Пчелар“, лист Српског Пчеларског Друштва, једнапут мјесечно на читавом табаку. „Пчелар“ ће претресати како практична тако теоријска питања пчеларска. Доносиће извјештаје о стању пчеларства из појединих крајева, и одговараће на питања из пчеларства, која му се упуће. Цијена му је 2 флор. на годину. Ми и овај лист препоручамо нашијем пчеларима и у опште учитељима и свештеницима, који су највише позвани да раде о унапређењу пчеларства, тако благородног и тако корисног занимања.

(† Гроф И. Д. Дељанов.) Из Петрограда, пишу новос. „Бранику“:

Овом приликом хоћу да Вам јавим за смрт једног човјека, чије је име за посљедних скоро 40 година било тијесно скопчано са историјом руске наставе и просвјете. Министар народне просвјете гроф И. Д. Дељанов умрло је. За владе цара Александра II., Александра III. и у почетку владе садашњег цара, Дељанов је врхунски агенс у руским просвјетним стварањима. Његово 16-годишње министровање (од 16. марта 1882.) уродило је најбољим плодом. Највећу дјелатност развио је гроф Дељанов за владе цара Александра III., који је у Дељанову имао велика повјерења и који га је веома уважавао.

Рад грофа Дељанова је тако опсежан, да га је у једном кратком писму тешко достојно оцијенити. Видно мјесто у његову

хтједо ни онда одређи се наде, да ће Угарску оцијенити од Аустрије. С тога је у почетку године 1862 с публицистом Марком Антонијем Канинијем скројио план дунавске конфедерације, који је Канини ставио на писмено и дао Кошуту да потпише, те је по том с тим планом као с неким пуномоћјем отпутовао у Србију и Румунију, да покуша тамошње становништво за тај план задобити. Прелис тога писмена пак послао је Кошут своје пријатељу Хелџи, који је у то доба у Милану уређивао „Алеанду“ с тим, да јавно мњење постепено за Кошутов план придобија. Хелџи је Кошуту криво разумио, те умјесто да јавно мњење постепено за Кошутов план приутоговљава, он је маја 1862. у својем листу цио тај слаборат заједно с Кошутовим потписом изнио на јавност. Ово је Кошуту немало дирнуло, тим више, што је тај слаборат имао да служи за основу тајним преговорима те се морао бојати, да ће Аустријанци покренути све и сва да му намјеру осујете.

По том пројекту Кошуту имала би држава Дунавске конфедерације да се протеже од Карпата до Балкана а састављале би ју Угарска, Ердељ, Хрватска, Србија и Румунија. Ове би државе имале свој савезни парламент, који би своја савјетовања држао назимјенице у Пешти, Загребу, Биограду и Букурешту. У дјело-круг овог парламента спадала би војска и ратно бродовље, тврђаве и ратна пристаништа, спољна политика и дипломатско заступништво, трговина, ђумрук, мјере и главне прометне пруге савеза. Хрватска би била тако независна од Угарске, као што су суверене државе американе уније једно од друго. Но ако би Хрватска и Славонија и са свим хтјеле раскинути ову савезу, која их од 700 година спаја са Угарском ни томо не би требало на пут стати. Ердељ би имао путем шлебицита да ријечи, хоће ли у административном

раду заузимају мјере, које је предузео у преустројству провинцијских школа и потчињавању истих државном надзору и управи. То је гроф Дељанов извршио сприво. Али веома је велика заслуга грофа Дељанова то, што је у прибалтијским покрајинама, гдје су Немци угушивали руске школе, отпочео рад у интересу руске школе. Немачке гимназије у тим крајевима су биле легло за његовање њемачких аспирација, које нимало нијесу шле у хатар руској држави. Гроф Дељанов је те њемачке гимназије преустројио тако, да се у њима морало на руском језику предавати, и то су данас скоро са свим руске гимназије. Осим тога Дељанов је њемачки универзитет у Јурјеву (Дорпату) претворио у руски због чега је неколико њемачких професора отишло са тог универзитета. Осим тога потчињене су министрству просвјете школе при протестантским црквама у округу петербуршке и московске конзисторије, у Закавказском крају и Саратовској гувернији, а тако исто и све друге иноврене школе које су дотле спадале под министарство унутрашњих дјела.

Те промјене, које је гроф Дељанов учињо нарочито са њемачким школама, навукле су му мржњу њемача и у Русији, а нарочито на страни, одакле су га често нападали. Но зато је рад грофа Дељанова налазио у сваког правог Руса, коме лежи на срцу народна просвјета руска, најсим патичнија одобравања.

Такав рад грофа Дељанова био је битан саставни дио руске унутрашње политике за владе пок. цара Александра III., који је тежио, да и руској просвјети даде прави руски народни тип, а то је сарадњом човјека, као што бјеше гроф Дељанов, великим дјелом и постигао. Руски правац политике цара Александра III. и борба њена са иноврним аспирацијама стављали су у дужност руском министрству просвјете, да узме у своје руке и преобрази провинцијску школу, која дотле није стожала под државним надзором. Сиљни труд, који је уложен на то, већ је почео носити добра плода за државне и опште циље.

Најбоље се види по државном буџету, колико се под грофом Дељановим трошило на школе према пређашњим временима. Прије 16 година Дељанов је примио од барона Николаи, свог претходника, буџет за школе у износу од 18.030.867 рубаља, а буџет министрства просвјете за год. 1897. износио је 25.495.487 рубаља.

Као реформатор Дељанов је такође много урадио, али ту није био свуда срећан. Он је сприво преустројство руских универзитета, који су, по ријечима И. С. Аксакова, добили тим новим устрјелом значај коридора ка грађанској службеној каријери, а и сам гроф Дељанов је касније признао недостатке тог преустројства, те је одредио нарочиту комисију ради одређења професорског хонорара, о коме је у руској штампи дане било жестоке полемике.

Гроф Дељанов је јерменског поријекла, али му се још стари, који се су звали Дељан, порусили, и примили руско име Дељанов. Свршавши науку с одличним успјехом, Дељанов је ступио у министар-

погледу да остане спојен са Угарском. Главна ствар имала би бити само то, да се одржи персонална унија с Угарском. Народностима би се имао развитак њихове автономности на основу права општег гласања обезбјелити и уједно уступити право, да своје поглавице себи слободно бирају и да их називају како хоће. Државни језик имао би истина бити угарски језик, но ако би која муниција пронашла за добро, да уведе немађарски пословни језик, онда би морала влада својим званичним одињима прикључити превод у језику, од муниције усвојеном. И свака би поједиана општина бирала по својој вољи свој званични језик, а у парламенту би се могао сваки посланик служити којим год хоће земаљским језиком.

У напријед реченом сведена су најбитнија установљења те дунавске конфедерације, коју је Кошут замислио и на пронаст старе Аустрије по што по то хтјео да оствари, не презајући ни од нове револуције у Угарској.

Да је новојој Деак, овај у истини велики мудрац отаџбине, био одлучно противан овој замисли Кошутовој, то се још онда знало, јер то Деак није ни најмање тајало. Шта више, када је Кошут значајним писмом својим, што га је „Миџар Ујшар“, тадањи Кошутуов лист у Пешти, 26. маја 1867. публиковао, на Деака и његово дјело поравнања са Аустријом жестоко напао, оптужујући га, да је најдрагоцијенија права народна лакомишлено издао, онда је Деак био тога мњења, да ће Кошута и његово писмо, које је у Пешти за један дан у 30.000 примјерака растушено — најбоље побити тиме, када своје дјело поравнања срани са Кошутовим идејама о дунавској конфедерацији. Интересно је чути шта Коњи о томе износи.

Кошутуто је писмо изазвало на све стране највећу узбуђеност. Особито је немарно дирнуло Деака, који је баш прве

ство просвјете, у коме је напредовао од степена док није најпосље њему повјерена брига око руске народне просвјете. Као човјек одликовао се покојни гроф Дељанов благошћу и добротом срца, која је већ постала пословицом. Није он пазиво на сјај и богатство, — сваког је примао и сваком је помагао, коме је год могао. И такав је остао цијелог свог дугог живота, — поживио је 80 година. Са покојним И. С. Аксаковим и М. Н. Катковим стајао је у личној пријатељству и с овом двојицом је живо пратио пољско питање.

Заслуге покојног грофа Дељанова по руску просвјету су велике и њих не може Русија никада заборавити. Насљедник његов у звању имаће већ прирешљен терен за даљи рад, коме се неће испречавати толике сметње, какве је гроф Дељанов имао да савлађује.

НАРОДНА ПРИВРЕДА

Пчеларство.

Крајујевацка „Потпора“ пише: Пчеларство је најкориснија грана народне привреде, јер никоја друга грана народне привреде не може донијети привреднику толико прихода, колико му пчеларство може донијети, а уз то је још и веома пријатна забава и велико уживање.

Гдје се пчеларство не гаји тамо иа године у годину милијуни пропадају, а тамо гдје се пчеларство гаји, тамо врлиједне пчелице својим неуморним радом сакупљају милијуне динара, који су растурени по воћњацима и ливадама, и који би, да пчела није, пропадали. Осим тога, тамо гдје се пчеларство, тамо је и родност већа, а гдје је пчеларство не гаји, тамо је и родност мања, што је очигледним примјерима утврђено.

Само десетак кошница — кад се разумно, са знањем и умјењем, пчеле гаје, могу донијети толики приход, колико не може донијети цио један дан орања.

Ево ћемо приближити неколико примјера из којих ће се видјети: колику врлиједност има пчеларство у другој свијету, колику су огромни приходи од пчеларства и колика се пажња обраћа на шарене и унапређење ове привредне гране.

У Француској, по наредби министра за земљорадњу и трговину, прикупил су префекти свих департамана званичне податке о стању пчеларства, и, по тим званичним подацима, било је у Француској 1882 г. 1.971.865 кошница, које су дале 9.948.865 кг. меда и 2.845.642 кг. воска, а добивено је прихода: од меда, 14.945.885 дин., а од воска 8.752.290 дин., а за мед и восак 23.698.175 дин.

У Инглеској има око 400.000 кошница, које дају на 2.200.000 килогр. меда и воска за што се добија годишњи приход од 3.500.000 дин.; имају 19 пчеларских друштава која раде да се пчеларство још више проширује и унапређује.

У Сједињеним Сјев. Америчким Државама има на 2,800.000 кошница, које

кратког времена у једном од својих, у саборници државних говора одао признање Кошуту, што овај приликом преговора о поравнању није чинио никакве сметње. Пријатељи Деакови бјеху тога мњења, да би ваљало да Деак одговори Кошуту такођер у отвореном писму, но Деак им узбуђено рече: „Одговорите ви сами, ја то чинити нећу!“ И како се одмах на то понудио Фр. Пулски, да састави одговор, то му Деак рече, што да одговори, нагласив особито, да Пулски не пропусти савез с Аустријом, који је Кошут толико отговарао, ставити на супрот Дунавској конфедерацији Кошутутој која би по Угарску много штетнија била од тога савеза. Но Деак се на скоро предомисли, те трети дан после Пулскова чланка, 30 маја, даде у П. Напову изјаву, у којој рече, зашто није хтјео на Кошутуово писмо одговорити. Указао је на то, да њему није потребно правдати свој политички поступак против оптужбе Кошутове, почем је он више пута то свестрано разјаснио, „зашто он марно поравнање у нашем пољају сматра за спасоносније од такве политике, која би хтјела да учини нашу будућу судбу зависном од неизвјесних обрицања, од случајних догађаја, можда чак и револуција, од распада монархије, од стране помоћи, прачему наши интереси за цијело не би била главна ствар, од неког новог и старог савеза, чији облик, чију цијељ и корист још нико не познаје.“ Овим својим ријечима Деак очито шиљао на Кошутуов пројект Дунавске конфедерације, којег се у Пулски у својем чланку дотакао.

Но у којој је мјери Деак био противан сваком плану, који се клонио револуцији, то свједочи и његов разговор с Ђакомелијем којег је по савјету Кошутуову талијанска влада прије рата од год. 1866 послала у Угарску, да покуша задобити Угре за устанак. Ђакомели у својој влади још године 1856 јавио, да је Угар-

производе око 5.000.000 кг. меда, а 1896 год. добiveno je од меда и воска преко 20.000.000 динара.

Они имају 110 пчеларских задруга, 9 пчеларских новина и 15 фабрика за израду кошница и осталог пчеларског прибора.

Колики приход доноси пчеларство у Америци најбоље казује овај примјер: М. Перил, из Чикага, начинио је лађу у коју је смјестио 2.000 кошница на је пловно ријеком Мисиесином од Њу Орлеана до вароши Св. Павла. На једном мјесту задржавао се по 3 дана па је ноћу даље пловно. На лађу и послугу издао је 60.000 дин. а добио је од својих пчела 200.000 кг. меда за који је узео 120.000 динара. Чистог прихода имао је дакле 60.000 динара.

У Угарској се данас највећа пажња указује пчеларству и највеће старање за ширење и унапређење пчеларства. У Угарској има 25.000 пчелара. 1895 године добивено је у Угарској 2.794.012 кг. меда, и 262.691 кг. воска, за што је добивено 2.752.237 динара.

На конгресу угарских пчелара, који је држан у августу прошле године, бил је преко 700 пчелара.

У Угарској, ради унапређења пчеларства, постоји звање „саветника за пчеларство“ у министарству привреде, које мјесто заузима сада Барон Бела Амброзије.

У Швајцарској постоји Пчеларска Задруга која има 72 угледна пчелињака, на којима се сваке године држе практични курсеви из пчеларства.

У Русији се чини све и сва само да се рационално пчеларство рашири у народу руском. Значајно је, да је у Русији веома јака приватна иницијатива за све, на и за пчеларство. Ево ћемо забиљежити један примјер шта се у Русији ради са приватне стране. Многи су подизали угледно пчелињаке и позивали неке пчеларе из околине да им се на пчелињаку огледно покаже нови — рационални — начин пчеларења, али, примјетило је се, да свијет нејарко долази, нарочито они који су удаљенији. Да се и томе доскочи, ево шта је урадио један руски богаташ. Он је прошле године начинио угледни покретни пчелињак, који се преноси из мјеста у мјесто; он је саградио једну лађу, која је била дугачка 70 метара. На лађу је начинио вјештачки врт и поређао кошнице разноврснога система. Та је лађа пловила ријеком Москвом и Оком, а дању је стајала уза сваку варош и уза свако село, те је свијет долазио, а нарочито пчелари показивали су људима како се новим рационалним начином пчелари, а уз то им су показивали и разноврсне пчеларске справе, и упућивали како се тим справама рукује.

Па и код наше прекојевске браће Срба пчеларство је прилично распрострањено и све се више ради на унапређењу рационалнога пчеларства. У Хрватској и Славонији има 329 школских пчелињака.

ској нико не мисли на устанак и да се дио народ повјерио Деаку, кога овако описује: „Његов је углед раван Кавуровом. Њега слуша аристократија, која се у Угарској поноси са својим силам и правима, која је храбра и просвећена; њега слуша грађанство, које је у таквој аристократској, по готово феудалној земљи, као што је Угарска, тек у зачетку; њега слуша клир, који је невизмерно богат и од велика утјева. У Деаковој личности има нечега, што те осваја и са собом носи. Има му с поштовањем спомињу људи и жене, старо и младо. Код његовога, онда свако мисли да чује народ гдје говори.“

Ево кратка и значајна разговора Бакомелијева с Деаком. С погледом на Италију, рече Деак Бакомелију: „Италија нека се не нада да ће наћи помоћи на Дунају, и ако Кошут и емигранти друкчије говоре, онда им не треба вјеровати! Ако би се Аустрија данас с нама изравнала а сутра Италији рат огласила, то би Угри можда на Минчију поновили онај приказ који је приказан под Маријом Терезијом.“ — „А какво би држање свјетовали вашем народу, када би Аустрија ултиматум Угарске одбацила?“ запита га Бакомели, на што Деак, узев Бакомелија добро на око, одговори: „Ја никад нисам лагао. Ја бих своје отаџбину свјетовао да чека. Тако сам скроз увјерен, да се Аустрија мора с нама изравнати.“

За ове назоре Деаково, и ако не подробно и јасно, као из ових црта, али се ипак већ и онда знало. Но што се тада никако није знало то је то, да је не мање жесток противник Дунавске конфедерације била и тада опозиција Деакова, или као што се звала, странка одлуке, којој је стајао на чео непомирљиви гроф Толвак а после његов сестрић, каснији дугогодишњи министар-предсједник Угарске, Коломан Тиса, и о којој се држало да слијепо и безусловно корача за Кошу-

У Срему има приличан број вјештих пчелара који имају велике и уређене кованлуке, меку којима на прво мјесто долази велики пчелињак Јована Живановића, професора у Карловцима, јер има преко 250 кошница, које му доносе лијеп годишњи приход.

А како је код нас?

И код нас је некада пчеларство цвијетало и напредовало, али је опало. Тек у последње вријеме прегло је се да се и у нас пчеларство распространи и унапреди. Ове године установљено је у нас „Српско Пчеларско Друштво“, а имам и двије Пчеларске Задруге, Биоградску и Параћинску, а ово дана основана је у нашој вароши и трећа, „Крагујевачка Пчеларска Задруга.“

Ми се овоме почетку свесрдно радујемо, јер вјерујемо да ће нам њен рад довести велике економске користи.

Кад пчеларство тако лијепо напредује и богате приходе доноси у Инглеској, у Шемацкој, у Русији и Мађарској, онда ће у нашој домовини пчеларство куд и камо боље напредовати и богатије приходе доносити, јер је наша лијена домовина, по својим географским и климатолошким приликама сто пута подеснија за успјешно пчеларење но што су Инглеска, Шемацка, Русија и Мађарска.

Не пуштајмо више да нам толики милијуни пропадају, већ подијемо пчеларство, па ће и нама вриједне пчелице, својим неуморним радом, са цвијетова напих пространих артова и ливада милијуне сакупити, — само будимо и ми вриједни као што су пчелице вриједне; као што оне својим радом напуне своју кућу, тако ћемо и ми само радом моћи напуни нашу општу кућу — отаџбину нашу.

(О црвеним свијећама у Русији.) Карловачки „Српски Пчелар“ пише:

Више пута смо чули из вјештог пера главног уредника овог листа, каквих је димензија имало у стара времена пчеларство у српским крајевима. Тада је цвијетало пчеларство поглавито с тог разлога, што му је и државна и црквена власт ишла на руку. Богу се приписало на жртву свијеће од чистог воска пчелињег, па се восак тражио, и пчеларство бјеше чарсто привезано за цркву. Данас није тако код нас, али даће Бог, па ће се опет воску прокрчити пут у цркву. Већ се и код нас почиње будити свијест, да не треба да наљом у цркви друге воскове осим пчелинога, јер они кваре и црквени живопис и школе здравља. Чист восак мирније, па и дим је његов друкчији него код других воскова. А Богу је милија жртва од чистог воска, него дебела свијећа од минералног, биљног и животињског воска, јер је започињено, да се пали чисти восак пчелињи, а све друго (осим уља за кандила) противи се наредби у 3. апостолском правилу, гдје се каже, да се забрањује узимати све друго, што се прстиви установи господњој о жртви.

Православна Русија нам предлачи и у том погледу. Тамо је започињено и

том. Који је придодао необориве доказе и за то до сад незнано државе тадашње љевце.

Открића Хелфијево „Аланцо“ иза звала су и у редовима љевце највеће негодовање. Као што је у националној касини српско, гдје је ова ствар претресана, писао је Павле Хајини Николи Кишу у Париз: „У земљама угарске круне нема ни једног човјека, који би усвојио тај пројект, који би био само обновљено, али српско-влашко издање патента о 26 феб. и који би за посљедицу имао потпуно уништење угарског елемента.“ То Киш нека саопшти Кошуту. Но наспоро је Кошут и непосредно извјештен о томе, како мисли њему иначе наклоњена странка одлуке о његовом пројекту. Ова је 1. јуна одржала своју конференцију, у којој су учествовали међу другима Коломан Тиса и његов брат Лауш, гроф Павле Алмаши, гроф Бела Кегловић, Фрања Бенички, барон Лауш Симоњи и барон Фридрих Подманцики. Ови ријечише, да даду Кошуту на знање да ће Угарска за случај, ако би он при својој плану остао, готова бити, да се с династијом изравна не само на основу адресе од године 1861, него и под много неповољнијим модалитетима. По налогу ове конференције отпутовао је некији члан Бенички у Турин да Кошуту о резултату његовог сајетовања извјести. Члан ове конференције и вођа одлуки странке Коломан Тиса саопштио је из тога доба Кошуту још и ово: „До публикације конфедерационог пројекта потпомагали су многи од нас својим повцем тежњу, да страни листови доносе вјерне извјештаје о угарским стварима. Од часа пак како се сазнало, да је тај конфедерациони пројект пда самога Кошута ускратили су од десет прилагача деветорица њих даље прилагаче, рекав, да се мора свака даља агитација напустити, јер остварење Кошутовог пројекта било би смрт но Угарску.“ Барон

строго се пазу на вршење те заповијести: да се у цркви смију налити само свијеће од чистог воска. Те се свијеће са својом спољашношћу разликују од других нецрквених свијећа, а ударене су велике повчане казне на фабриканте црквених свијећа од нечистог воска.

Ми ћемо изнети чтаоцима „Српског Пчелара“ најновије наредбе руске државне (споразумне са црквеном) власти, које данас важе у Русији у поглед црквених свијећа.

14. маја 1890 год. потврдио је руски Цар предлог Државног Савјета, поднесен му поводом претставке св. синодског оберпрокурора:

У допуни и измјену досадашњих закона установљава се: 1. Црквене свијеће имају се правити од чистог пчелињег воска. 2. Лицељаци из творнице и продаја црквених свијећа у велико не смије бити друкчија, него у неначетим, запечатеним заветљацима (паклама), а сваки заветљај мора имати најмању тежину од 20 фунти, са етикетом творнице, у којој су прављени и са ознаком на завоју „црквене воштанице“. 3. Трговина у малом (продаја на комад) с црквеним свијећама не дозвољава се ником, осим црквама, надаље складницама и дућанама, који стоје под надзором духовне власти. 4. Не смију се правити од нечистог воска свијеће за црквену потребу. Кад се праве такве свијеће за домаћу потребу — морају се разликовати од црквених свијећа по спољашњем изгледу и по боји стијењака. 5. Који праве, држе за продају или продају свијеће, направљене из чистог пчелињег воска, којих иде више од 8 комада у фунту, које су једнаке по спољашњем изгледу и боји стијењака са свијећама црквеним, у колико не подлеже строжијој казни по тачки 173. казненог закона, казниће се: новчаном глобом, највише са 300 рубаља у корист духовне власти и конфискацијом свијећа, направљених против прописа, које се стављају на расположење епархијској власти. 6. За нарушење правила о лицељовању црквених свијећа из творнице и продају на велико подвргавају се кривци: новчаном глоби у корист духовне власти, највише од 100 рубаља. 7. Лица, која немају права, а продају црквене свијеће на комад подлеже: новчаном глоби, највише до 100 рубаља у корист духовне власти и конфискацији свих у њих нађених црквених свијећа, које се стављају на расположење епархијској власти.

То је садржај наредбе Државног Савјета од 1890. год. А 27. маја 1891. год. потврђен је овај предлог Држав. Савјета.

1. Наружењу правила о прављењу држању и продаји црквених воштаница суди се по уставима, које се садрже у законима императора Александра II. редом, одређеним у дотичним законима за нарушење уставна казне области, с обзиром на ова правила: 1. Полиција је дужна, да пронађе кривца, да састави записник о пронађеној повреди закона, да задржи конфисковано свијеће и да извјести о судском поступку духовну конзисторију, или грузино-имеретинску контору св. Синода. 2. Преступ суди судија — мирител (мировой судья — Friedensrichter), ако

Подманцики, данашњи предсједник либералног клуба, забиљежио је у свој дневник ово: „Оваким манифестима (Кошутов пројект) гјерају се људи у близину београдског рајхерата, јер кад већ у један рајхерат морам отићи, то ћу за цијело радије отићи у Беч, него у Биоград међу Раце.“

Ресенз, што га је овај Кошутов план и у одлукине стране изазвао, тако је био јак, да се „Мађар Шајто“, орган те странке исочетак посве невјешт чинио цијелој ствари, као и тадашњи Деаков лист „Пенги Нанцо“. Напротив „Ширгељ“, званични орган тадашње владе, донио је Кошутов пројект од ријечи до ријечи. Тада се догоди да је „Мађар Шајто“ 31. маја изненадило своје читаоце са овим демонтном: „Манифест, који су француски и њемачки листови развијали и који се односи на идеју дунавске конфедерације, као што нам се из поуздана извора јавља, диографан је.“ Овај деманти турен је у јавност само зато, да се спасе реноме Кошутов и његов компромитован план узме у заштиту против прогонања аустријских. То се види отуд, што је на скоро затим полиција позвала Мавра Јокајија, тадашњег уредника „Мађар Шајтова“, и некада од њега, да тај деманти, као такво саопштење, које не одговара истини, повуче натраг. И Јокаји се нађе приморан, не само да задовољи захтјев полиције, него да одговори и жељи мјеродавника одлукине странке, који захтјеваше, да се тај пројект и у њиховом листу означа као пројект, који се не може никакво усвојити. И тако је 7. јуна „Мађ Шајто“ донијела ову биљешку: „У броју нашега листа од 31. Маја донијесмо саопштење, да је нека у мизанској „Алеанди“ изнесена изјава ипокрифа. Почем је на извор, из којег смо овај деманти цијели, истина овлашћен, али није непосредан, а она изјава на дотичном мјесту још ни дан данас није повучена на траг, то смо принуђени да опозовемо нашу пређашњу тврдњу

глобарина и цијена конфискованих свијећа, свако за се, не прелази 300 рубаља. 3. Акта судско истраге оставају се духовним конзисторијама и грузино-имеретинској контори св. Синода. 4. Ако кривца има и других преступа, новчана глоба за нарушење правила о прављењу држању и продају црквених воштаница мора се ипак подмирити, без обзира, да ли је он другим казнама кажњен за друге преступе. 11. По мјестима, у којима је у вјена компетенција покрајинских градских начелника, преступи против правила о прављењу држању и продаји црквених воштаница свијећа, у случају, ако глобарина и цијена конфискованих свијећа, свако за се, не превишава своту од 300 рубаља, потпадају под суд покрајинских начелника, или градских судија, по оном реду, који је одређен за преступе против закона казне области, с обзиром на изложене тачке под 1. 2. и 4. преднаведеног уредбе (1.) Ш. Преступи против дозвољене трговине са црквеним воштаницама, који су учињени до публикације закона од 14 маја 1890. године о прављењу држању и продаји црквених воштаница, ослобађају се од овог поступка — за њих важи закон од 28. августа 1808. године.

Тако државни закони. А св. Синод руске цркве узео је у своје руке, да одреди како ће се црквене свијеће по спољашности разликовати од нецрквених, да би се на тај начин могла водити успјешна борба фалзификатима и незаконитом трговном са црквеним свијећама, а уједно, да тим даде сигуран начин свим члановима цркве, полицији и свјетовном суду, по ком ће моћи на први поглед разликовати црквене свијеће од нецрквених.

Држимо, да ће сваког српског пчелара интересовати ове цијелисходне установе у руској држави, а особито српске свештенике — пчеларе. Там је отворен пут ширењу пчеларства у Русији, а особито иду те наредбе у прилог пчеларењу са простим кошницама.

Дао Бог, да се и код нас скоро почне на овом пољу радити, јер би то било заиста и на корист нашег пчеларства и цркве и здравља.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

ЦЕТИЊЕ, 23 јануара.

(Личне вјести.) Госпођа Контеса Колонна списатељица из Француске дошла је на Цетиње и одида до Дукље и Подгорице у пратњи госп. Сл. Рамадановића. Јучер је била примљена од Њ. В. Господара. Овијех ће дана да одлази али се опет на скоро мисли повратит у нашу средину да дуже изучава обичаје и живот црногорски.

(Парастос.) Данас, као на дан смрти Љуба Пенадовића, мјесни одбор за скупљање прилога на споменик овог српског јлесника-патриота приредио је парастос у Влашкој цркви, на ком је било доста грађана и на челу им Његова Свјетлост Књаз Мирко.

а уједно и да изјавимо, да се државна начела, која се оснивају на том, да би под државом св. Стефана подразумевају Угарску буди коју у буди чијем интересу и по буди коју цијену могао искратити, с нашим назорима никад нијесу слагала и да наше одобрење никада неће задобити.“

Ово је Кошуту пришло, да у „Алеанди“ донесе о свом пројекту нека разјасњења. Ова рече, да тун није ријеч о манифесту, да, ни о каквом израђеном плану; на јавност изнесено писмено није ни било намијењено јавности, него приватној употреби. Но овај објавиштај већ више није могао духове умирити. „Мађар Шајто“ је истина узела на знање, да је Кошутов састав само „теорија“ а не политички програм, али је и примјетила, да је у „Алеанди“ изнесен пројект „деција за све оне, који су ради да компактно земљу декомпонирају, како бд из њених дјелова по својој сопственој теорији неку нову образовају.“ А барон Никола Јокаја, који је као прогнаник становао у Белији, писао је кући, да се свом снагом ваља опријети Кошутовом програму, чије би остварење било то исто, што и уништење угарског племена.

Још да наведемо, како је мислио краљ о писму Кошутовом против Деаковог изравњања. Крунисање је било 8 јуна 1867. Неколико дана прије тога примио је краљ у аудијенцију тадашњег министра финансија а каснијег министра предсједника Љубајија. Там приликом започне се разговор и о писму Кошутовом. „У згодније доба — рече краљ — вије то писмо ни доби могло. Кошут не појми развитак угарских ствари. Радосна је појава, што јавно миљење тако трезвено суди и што намјера помирења тако искрено избија на видик.“

Светосавска Прослава.) Примили смо више извјештаја из унутрашњости о светосавској прослави, које изостављамо због ограниченог простора.

(Богојављење на Скадарском блату.) Из Крњица пишу нам: „На Богојављење била је литургија у Крњици, а послје литургије литија од цркве до на језеро, гдје је свештеник свршио водоосаћење у присуству учитеља и ученицама, главара и многог народа.“

Ако се не варамо, ова скромна богојављенска литија у Крњицама једина осећује воду скадарског блата на Богојављење.

(† Др Атанасије Саламброс.) Јучер је сарањен на Ободском граду др Саламброс, који је од кашње преминуо у дијеленој старости — око 70 година. Покојник је родом Грк из Ларисе служио је у турској војсци у Подгорици, и послје потоњег рата, кад је Подгорица остала ослобођена, он је у њој остао у државној служби Црне Горе. Из Подгорице је пријешао на Ријеку, гдје је у посљедње доба уживао пензију. У народу је уживао дијелено име и имао је доста пријатеља. Био је одликован IV степеном Давилова реда. Оставља за собом своју добру супругу, гђу Христину родом из Јашине.

Лака му црна земља!

(Вријеме.) Јучер, ове зиме први пут, био је кишљив дан са јужином; а јутрос је освануо први снјег од Аранђелова дневи, и данас је ведро и онет сунце грије!

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Највећи мост на свијету.) Сад се гради у Америци мост, који ће у једном распону прелазити ријеку Худсон или велику Нју-Јорк и Нју-Џерси. Распон овога моста износи 940 м., и по томе ће бити највеће дјело овог рода на цијелом свијету. Овај ће мост епати само 21 мил. долара или 105 мил. динара, а изазвала га је потреба великог саобраћаја између Нју-Јорка и Нју-Џерси, који се саобраћај сад бродовима одржава прелазења се у годишњем броју од 90 мил. путника. Да би се савладао овај огромни саобраћај преко новог моста није у црви мах 8, а касније 14 колосека железничких. Само главни или средишни отвор на мосту (свод) износи 940 м. а поред тога биће још два по 565 м., те ће тако цио мост бити дугачак 2 1/4 км. Мост ће бити гвозден и стајаће на кабловима од челичне жице; сваки кабел биће од 17—18,000 жица по 7 м. м. теб. ушлетен. Главни отвор, виси на два стуба, који одвајају овај од осталих отвора, а који ће бити од челика и 180 м. високи над водом. Ови стубови или торњеви стајаће на подизаним каменним темељима који леже под водом 85 м. на стени. Укупна тежина моста, челика и гвозђа, износиће 132 мил. кгр.

(Хекел о Шенк-ову открићу.) Проф. Е. Хекел, чувени Јенски зоолог, чије су радње о упоредној ембриологији основа свију признатих данашњих закона о развијању живих створова, износи у Берлинском листу „Berl. Wissenschaftl. Correspondenz“ своје мњење о Шенковој методи, по којој се може утједати у замјетку на род (спод) дјетињи. Проф. Хекел вели: „Чини ми се да није оправдано чуђење, које је недавно изазвала објавна проф. Шенка у Бечу „О самовољном одређењу рода будућег дјетета“, јер је старо мњење, да род потомка у индиферентном замјетку за виси о начину храњења код родитеља. Ако је мало хране и глади рађа се више мушких, а ако је храна обилна рађа се више женских потомака. То вриједи за биље колико и за људе и за живине. Још у пошљетку а нада све у другој половини овога вијека доказало се многим опажањима и покушајима, да храњење пресудно утиче на род потомка. Један мој некадањи ученик др. К. Душинг, сакупио је и објелоданио много таквих извјештаја, те је ту чињеницу потврдио статистицом и својим покушајима. То „откриће“ проф. Шенка једино би тада значило много (како он каже), кад би он био тачно одредно те увјете храњења, који до сада нијесу изближе познати, и кад би он у пракци знао одмјерити храну тако, да се тим може поуздано одредити род (спод) будућег дјетета. Но баш о томе до сада није ништа јављено“.

(Највешћи словенски језик?) Чешке „Зажни“ — лист за привреду и трговину, дошло је у једном свом броју, по обећању, чланак на српском језику. У уводу свом уредништво вели, да за то по чиње српским језиком, што је српски језик један од највешћих између свију словенских језика. Чесима је — вели поменути лист — чешки језик највешћји, али као правичнија Словени морамо признати, да је

српски највешћи. Уз то српски језик има најлакши прависис, по коме се говори тако, како се пише, и нише како се говори; и најлакше се научи, о чему су се увјерили сви Чеси, што су били у Босни и Херцеговини кад су те покрајине заузеле. Тим језиком говоре 4 милиона Словена у Аустро-Угарској, осим тога њим говори сав народ у Србији и Црној Гори.

(Поповно подухеће радова око Панаме.) — Генијална идеја Фердинанда Лесепа биће дакле ипак приведена у дјело. Ако се вијести, које доносе енглески листови објестине, исто предузеће имаће ја будукност већег значаја, него ли жалосни сјај, који је непосредно произвео једну нечувену скандалозну аферу. Као што на име један донадонски давни лист јавља, једно из самизјех Ингеса образовано друштво намјерава, да опет из нова предузме радове око Панамског канала. Рад око овог канала већ је готово свршен за три трећине, али то кошта једну врло славу суму од 275 милијуна долара. За довршење цијелокупног рада биће од прилике још потребно 150 милијуна долара, и рад ће трајати од прилике још 7 до 10 година. У року за два мјесца образовано друштво ријешитиће коначно на који ће начин доћи до новца.

(Буџет руске морине.) Буџет руске морине за 1898 износи 68.055.420 рубаља. Овој суми треба додати 6 мил. рубаља за грађење лађа и суму 15 мил. рубаља за проширење пристаништа у Владивостоку. Од гољне суме, 27,304.693 руб. одређено је за грађење нових ратних бродова, 3,705.420 руб. за подизање докова Александра III. и 3 мил. руб. за проширење и побољшање докова у Владивостоку. Кредит одређен на подизање докова Александра III. у Либави, превазишао је досадашње кредите. То доказује да влада руски жели да што прије доврши докове у Либави. Чим они буду готови већи дио флоте превестиће се из Кронштата у Либаву.

(Колико стаје Грчку рат.) У Грчкој комори изијети је прије кратког времена коначни буџет за 1897 г. и по њему посљедњи рат коштао је Грчку: 40,740.273 драхима, накнадног кредита за војно министарство, 5.026.695 драх. кредита за морину и 5,979.000 драх. помоћи за тесалијске бегунице; укупно: 52,745.968 драх. или златни динара (према 60% ажн) око 33,000,000. Исти готов размиер има и дефицит по буџету за ову годину. Ако к овим цифрама додамо ратну накнаду, коју Грчка има да плати Турској и која износи 4 мил. турских лира, око 92 милијуна динара, као и 100 хиљада лира (око 2,300.000 динара) за приватна лица која су пострадали у рату, онда ћемо вијети да овај рат стаје Грчку 127,300.000 дин. у злату.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИР.“

ЦАРИГРАД, 17 јануара. — Султан је одговорио руском Цару да не може примити него само свога поданика за гувернера на Криту, али руско посланство још није одустало од заузимања за кандидатуру, Принца Ђорџа.

РИМ, 17 јануара. — Камара је примила Ђанкерија са живијем аплаузима. Захваљујући на избору, рекао је да парламенат и влада морају споразумно мислити како ће облакити терете срп машиног сталсја.

БЕРЛИН, 18 јануара. — Цар је посетио француског посланика и остао дуго код њега.

ЦАРИГРАД, 18 јануара. — Султан је примио абиеспеку мисију и даровао Менеланку орден Имтиаза у бриљантима и почасну сабљу. Леонтијев иде код Принца Орлеанског, а остала мисија враћа се у право у Абисинију.

КАЈКУТА, 19 јануара. — Једна бригада енглеске војске панувши у засједу изгубила је 5 официра и 10 војника мртвијех, 2 официра и 17 војника рањенијех, а 17 не могу се наћи.

АТИНА, 19 јануара. — По вијестима из Ламија Сајфила-паша са 2000 војника и топовима пошао је у село Лазарину код Трикала у Тесалији да

принуди мјештани да плате порез, што одказаху. Становништво је дочекало војску ватром. Резултат битке неизвјестан.

ЦАРИГРАД, 20 јануара. — Вијест у „Стандарду“ да је ратни министар добио наредбу да приуговори 80 регимента у Румелији противу Бугарске, измишљена је.

ПЕТРОГРАД, 22 јануара. — Генерал Стахаров наименован је за шефа главног штаба.

АТИНА, 22 јануара. — Грчка је протестирала код Порте противу покушаја тесалијске војске да заузме разна села, што називље крваве сукобе.

БЕЧ, 23 јануара. — Скоро све више школе аустријске обуставиле су предавање. Немачки ђаци прекидају предавања демонстрацијама.

РИМ, 24 јануара. — Камара је примила неизбројном већином дневни ред, усвојен владом, да наоди сходно, да се привремено смањи царина на увоз жита.

КАНЕА, 24 јануара. — Сваки-анакис опет је изабран за пресједника народне скупштине.

ОБЈАВА.

Возна пошта полази сваки дан од Цетиња за Котор у подне — осим: *сријезде* кога дана полази у 8 сати у јутро и стиже у Котор у 2 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Унгар-Хрв. Друштва који полази пет дан у 3 сата по подне из Котора за Ријеку (Фјуме) и осим петка ког дана полази у 10 сати прије подне и стиже у Котор у 4 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Лојидовог Друштва, који полази пет дан у 6 сати по подне из Котора за Трет.

Из *Котора* за Цетиње возна пошта полази сваког дана у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати прије подне.

Из *Цетиња* за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне и стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Из *Подгорице* за Цетиње полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати пр. подне.

Из *Под. орице* за Никшиће полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже у Никшиће у 11 сати пр. под.

Из *Никшића* за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне, стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Цетиње, 12 септембра 1897.

У п р а в а

Књ. Цр. Пошта и Телеграфа.

ОБЈАВА.

Нико Станков Парача из Његуша, отишао је назад 12 година у Цариград; има три године јављао се је својима из Јерусалима, одакле је неће отишао без да се зна куд. Будући да његова мајка ништа о њему сазнати не може, то се умољава сваки онај, који би што о поменутом Нику знавао, да би доставио

КАНЦ. МИН. ПРОС. ДЈЕЛА.
Ц е т и њ е, 17 јануара 1898 г.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Приликом Светосавске прославе која је држата у нас ове године 14 Јануара добили смо на дар:

1. Од свог учитеља 12 комада разних књига.

2. Од мјестног школског надзорника и протојереја Рада Хајдуковића а. вр. фиор. 19.

3. Од Г. г. Општинског суда (кметова) фиор. 8.

4. Од г. официра Турана Хајдуковића што у готову пошту, а што у писаћем материјалу фиор. 8.

У све фиор. 35 и 12 ком. разних књижница.

На чем нашим дародавцима изјављујемо потпуу благодарност.

Подгор, 16 Јануар 1898 год.

Ученици школе Подгорске.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Данас 9 овог мјесеца, стиже нам у Брчели тужна вијест, да се је у вјечност преселио у 46. години свога живота посље дугог боловања у Цариград 19 прошлог мјесеца наш нигда незаборављени и вриједни

СТЕФАН АНДРИН ПОПОВИЋ,

који је, пошто се је свршио четворогодишњи рат у ком се показао добар као војник, бранитељ вјере и отачаства, за ту његову храброст, Његово Височанство Господар својом руком му је, дао храбру медаљу. Као сиромаш године 1879 отиде у Цариград где буде примјен на парабродима Инглешке компаније, где је био управитељ радника кроз све вријеме док је ова компанија трајала, коју је дужност покојник вршио вјерно и савјесно, много допринио материјалне користи овом племену и другим околним, когод је код њега дошао. Као начелник друштва, који су код њега радили учинио је те се саборној цркви св. Агостола Томе у Горње Брчели приложили 2. (два) велика свијетљака од 1000 фиор; а такођер Њоу од 300 фиор. а сувише дали су цркви у готовом новцу 350. фиор. За које му ова Општина, на вјечито благодари, а и црква му је дужна држати вјечити спомен, за толике богате прилоге њој учињене, његовим заузимањем. Колику је љубав покојник уживао у овом племену, и у другим околним мјестима; могло се вијети 11. овог мјесеца, ће се на жаловање пред саборном црквом покајница окупило до 500 душа из црмичке нахије, а било их је и из Приморја. Тако њер је ужва велику љубав и повјерење у Цариград које се познало приликом смрти покојникове и пратње његових смртних остатака до вјечног дома његовог.

Уз сировод су му били 4. свештеника и г. учитељ са 50. ученика, многобројно Грка, Приморца и Црногораца. Ми племеници Брчелски поражени овим губитком, жалимо нашег незаборавног брата, а тим више што му родна земља, за коју се је много трудно, непокрива његове смртне оставке, али нека му је лака црна земља, а души царство небесно.

Свима наш м пријатељима и познаницима овамо и тамо који ни лично учествоваше у овој нашој великој жалости, као и онима који ни писмено сажаљење изја више благодарни остајемо до нашег гроба.

Ожалошћени:

брат (рођак) кап. Милан Поповић; синови покојникови: Нико, Јован, Илија; шћер: Милица; супруга удова: Марија.

ОГЛАСИ

LUXARDO
MARASCHINO di ZARA
Questo Liquore rinomato
non dovrebbe mancare
a nessuna mensa.

Zadar

(Dalmacija)

Zadar

(Dalmacija)